

Levering av hvilke lam når?

Forfatter

Dag Høiholt-Vågsnes, Bonde

Sammendrag

Det normale i lammeproduksjonen har vært å føre ikke-slaktemodne lam utover høsten for å hente en økonomisk gevinst. Hvor lurt er dette med tanke på hva vi kan vente av høstprisløypen i årene fremover?

Publisert

2010

Referanse

Sau og Geit nr. 2/2010

Utskriftsdato

26.03.2025 www.fag.nsg.no

Levering av hvilke lam når?

Det normale i lammeproduksjonen har vært å føre ikke-slaktemodne lam utover høsten for å hente en økonomisk gevinst. Hvor lurt er dette med tanke på hva vi kan vente av høstprisløypen i årene fremover?

Alle kjøttslag som selges i Norge har klare lav- og høyintensitetsperioder når det gjelder omsetning i butikkene. Når det gjelder lammekjøtt omsettes det aller meste som fårrikål og pinnekjøtt. Kjedenes har de senere årene villet hatt fullt trøkk på fårrikålsalget svært tidlig på høsten. For slakteriene har det vært viktig å få utnyttet slaktelinjene bedre.

Begge disse faktorene har gjort at lammeprodusentene, gjennom prisløypa, stimuleres til å levere en større andel av lammene tidligere enn hva vi har vært vant til.

Bratt høstprisløype

Som selvstendig næringsdrivende bør lammeprodusentene reagere på økonomiske stimuli. Høsten 2009 møtte vi en unormalt bratt prisløype. I overgangen august/september var avregningsprisen (inkl. grunntilskudd) på ca. kr 46,- pr. kg for lam i klasse R og vektintervall 13-23 kg. Hver uke falt prisen fra kr 1,20 til 1,40, frem til den stabiliserte seg i oktober. I skrivende stund foreligger ikke prisløypen for høsten 2010,

men med tanke på kjedenes og slakterienes behov for mest mulig lam tidlig på høsten, er det rimelig å anta at prisløypen vil bli lagt opp til å stimulere tidliglevering av lam. *Hva betydning har det for når lammeprodusentene bør levere hvilke lam?*

Slaktemodent?

- *Når er et lam egentlig slaktemodent?* Rådgivningen har så langt vært innrettet mot å få frem lam av høy slaktekvalitet. Dette har ført til at gjennomsnittslammet de senere årene har økt i vekt, fått bedre slakteklasse og mindre fett. Gjennomsnittet i Sauekontrollen er nå nesten 20 kg pr. lam. På langt nær alle lam vil nå denne vekten rett fra sommerbeite - ergo føres mange av disse videre hjemme på høstbeite. *Er det økonomisk rasjonelt?*

Vi har tidligere i denne artikkelserien vist at lam, økonomisk sett, er slaktemodne når de har passert ei slaktevekt på 16 kg og oppnår klasse O+. Med flater fall i prisløypene har det også vært god økonomi i å føre videre på lette lam fra sommerbeitet. Det økonomiske utbyttet av tilveksten utover høsten har med god margin kompensert fallet i kiloprisen.

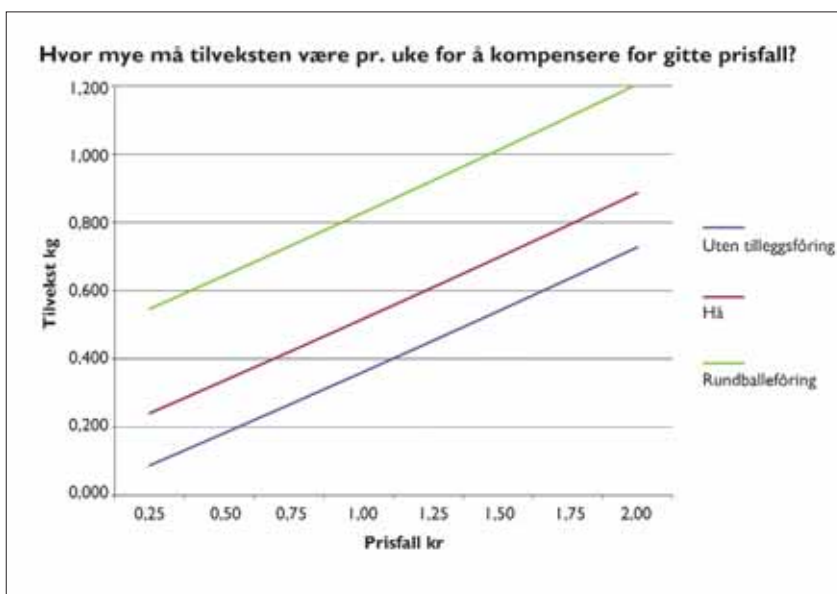
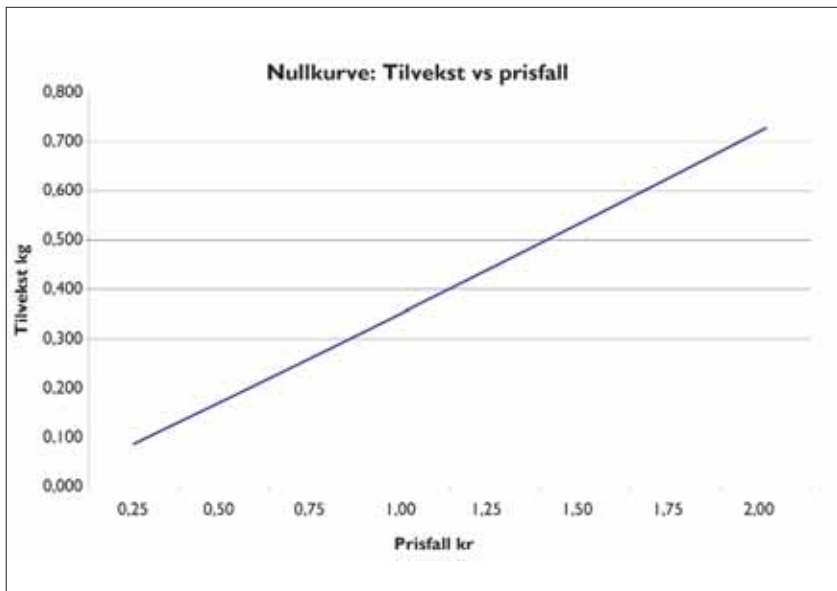
Levering av lettere lam?

La det være hevet over enhver tvil: For raser med et brukbart vekstpotensial (og da særlig NKS) bør alle lam føres slik at de minimum slaktes på 16 kg og oppnår klasse O+ eller bedre. Under dette vekt- og kvalitetsnivået mister man både statens og slakterienes kvalitetstillegg. Havner lammene i P-klassene blir avregningsprisen i tillegg bare sorgen!

- *Vil så de for lette lammene greie å få en tilvekst som mer enn kompenserer for prisfallet i bratte høstprisløyper?* Dette er et spørsmål som alle seriøse

(Foto: Arne Flatebø)

lammeprodusenter, med omtanke for egen økonomi, må stille seg fremover. *Kan det være slik at det økonomisk vil være mer rasjonelt å levere lettere lam tidlig på høsten enn å forsøke og føre dem frem til høye gjennomsnittsvekter?*

Hvor mye MÅ tilveksten være?

Som et minimum må tilveksten, omsatt i kroner, være lik eller større enn prisfallet pr. kg. Dette fremstår som selvfølgelig - men hvor mange lammeprodusenter vet hva tilveksten da må være?

Se for deg at du har sanket et lam på 40 kg levendevekt og at avregningsprisen, inkl. grunntilskudd, kommende uke er kr 46,-. Slaktevekten er et spør-

mål om hold, men teoretisk vil lammet veie 16 kg slaktet (Slakte-% på 40). Grafene i diagrammet uttrykker hvor mye tilveksten **må** være ved et gitt prisfall for å gi samme utbetaling som før prisfall. Eksempelvis gir 16 kg slaktevekt en utbetaling på kr 736,- (fôr alle tillegg). Er det varslede prisfallet på kr 1,50, må tilveksten være 540 g for å gi samme utbetaling (blå linje).

Verdien av fôr

Lammene trenger imidlertid noe fôr for å få god tilvekst. Et lam på slutfôring kan godt legge i seg et par føreheter (FEm) i døgnet. Godt håbeite kan ha en førehetspris på 50 øre, mens tidlig høstet rundballefôr

ikke unormalt koster kr 1,50 pr. FEm. Førstnevnte må generere ytterligere tilvekst tilsvarende kr 7,- (rød linje), mens i det siste tilfellet må tilveksten kompensere ytterligere kr 21,- (grønn linje) pr. uke.

Skal vi holde oss til eksemplet med et prisfall på kr 1,50 pr. kg, så må den som gir rundballefôr ha en tilvekst på minimum 1 kg på lammet pr. uke for å unngå økonomisk tap!

Realistisk tilvekst

- Hvor mye, realistisk sett, legger et lam på seg på høstfôring?

For å kunne ta stilling til dette, må den enkelte gå gjennom tidligere notater fra egen besetning. Nortura-erne har i tillegg tilgang til bra faghjelp fra sine rådgivere, og særlig på Norturas nettsider finnes mye fagstoff om dette temaet. Videre bør artikkelen «Slutfôring av lam» i Sau og Geit 4/2008 (s. 16 og 17) være obligatorisk lesning.

Variasjonen i daglig tilvekst er stor. Selv ved tidlig høstet rundballefôr er tilveksten ofte under 200 g pr. døgn (uten kraftfôr). Høstbeite vil kunne gi noe bedre tilvekst, men da må det være prima!

Arbeidsbelastning og alternativt bruk av fôr

Grafene inkluderer *ikke* timekostnadene for bonden. Bonden *skal* ha vederlag for tilsyn, flytting mellom beiter, fôring etc. Videre har svært mange sauegårder i minste laget med høstbeiter. Fôret som går til lammetilvekst gir, med andre ord, tapt verdiskaping på andre dyr. Verdien av disse faktorene er det ikke mulig å fastslå konkret, fordi variasjonen er svært stor fra gård til gård. Poenget er at bonden må gjøre en vurdering av disse faktorenes betydning i egen drift, når valget om slaktetidspunkt skal tas.

Tilvekstkurven har vi, for enkelhetens skyld, laget lineær. I praksis vil tilvekstkurven være fallende, ettersom beitet blir dårligere utover høsten.

Målet med denne artikkelen er å gjøre driftslederen i lammeproduksjonen bedre egnet til å ta bedre økonomiske beslutninger – i dette tilfellet når hvilke lam bør sendes til slakt.

Dag Høiholt-Vågsnes
dallerud@gmail.com